

Pripovedovali so mi....

Nadaljujemo objavljanje prispevkov, ki smo jih prejeli na naš razpis.

Slovenski boj za osvoboditev izpod fašističnega jarma je bil izreden in krvav. Zdelo se je, da bo brezupen, tako velika je bila sovražnikova premoč. Fašistične vojske so preplavile skoraj vso Evropo. Zdelo se je, da se bo pod njihovim pritiskom podrl ves svet. Toda mali slovenski narod se ni hotel podati. Ker ni hotel umreti, je hrabro zgrabil za orožje in se doista štiri leta boril za svojo zemljo in svobodo. In tako so storiли tudi ostali jugoslovanski narodi. Vsi skupaj so potem prve dni maja l. 1945 slavili svojo veliko zmago nad sovražnikom.

Svojega očeta, ki se je tudi bojeval proti zločinskim fašistom, večkrat naprosim, da mi kaj pove iz tistih časov. In tako je meni in bratu ob neki priliki povedal zgodbo o mladem partizanskem kurirju Milančetu, ki še bil star 15 let, ko je hrabro padel v boju s sovražnikom.

Takrat — je pripovedoval oče — je v hribovitih zelenih poganjkih cvetelo in zelenje. Vas je bila vsa zakopana v oblakih cvetočih dreves. Pod večer je kot običajno na spodnjem koncu vasi zatopel konj. Ljudje v hišah pa so pomislili: aha, to je Milanče, kurir 3. bataljona.

Konj je v labnem diru stekel mimo hiš. Pred zadnjim, ki je skrival most drevljev staba na gornjem koncu, se je ustavil. Fantič, ki je sedel na njem, je spretno skočil na tla. Izročil je konja partizanu, ki je pritekel iz hiše, in mu rekel: »Daj mu nekaj sene, če ga imate«. Nato je stopil v temno izbo hiše, kjer so spali stražarji. Tipal je v temi pred sabo in se spotal ob nogah in telesih spečih ljudi. Nekdo ga je zgrabil za hlačenko.

Vprašal ga je, če ima cigarete. »Nimam jih«, je odgovoril Milanče. Hotel je stopiti naprej, pa ga odzvali iz postelje: »Zapusti me, vrag te vzemi, je zarenčati in ga udaril po roki. Smeje jo je on umaknil in se spakoval: »Ojoj, ojoj, Milanče, polomil si mi prsta!«

Skozi tanke sranje vrat na spusti je v temno sobo vdrla svetloba. Prebil se je do tja, našel ključko in pritisnil nanjo. V trenutku je bila soba polna luči, da so stražarji bili kot oslepieni. Zapri je vrata in po vojaško podzvalil. Kakih petindvajset let star človek, podolgovatega obzrgega obraza in vrančastih las, ki je sedel za mizo in nekaj pisal, je dvignil oči in ga pogledal. Milanče je stegnil roko in mu pomolil pisimo: »Od bataljonskega komandanta osebno. Rekel mi je, da počakam na odgovor.«

Brigadni komandant ga je zvedavo gledal in ni takoj odprl pisane knjige. Časa ga je resno moč, ki je potekal se je nasmešil in rekel: »Danes pa imaš brozestrelko, Milanče, zadnjič je še nisi imel. Kje si jo dobil?«

Fant se je napel in vzmrl. Vzel mi jo bo, je pomislil. Rekel mi bo, da za kurirja puška zadostuje. Naglo je odgovoril: »Zaplel sem jo, ko smo napadli u-sta-še.«

Komandant, ki je še vedno upiral oči vanj in je nekako uganil njegove misli, ga je hotel pomiriti. Začel je odpirati pisimo in mimogrede: »Torej si si brozestrelko priboril. Pohvaliti te moram, Milanče, še malo, pa boš med najboljšimi kurirji svojega bataljona. A za kurirja je brozestrelka na vsak način bolj pripravna od puške.«

»Da, vsekakor, tovariš komandant.« je pomirjen in ves srečen odgovoril Milanče. Hotel mu je natančneje pokazati, kako se je prišlo do te knjige, ki jo je branil ustavi in pogledal skozi bombu, a je komandant že sklonil glavo nad pisimo. Ne bi ga več čul. Prestopil se je na levo nogo, se z laktni oprl na brozestrelko, ki mu je visela okrog vratu, in ves blazen, da se je vse tako dobro izteklo, čakal.

Končno je brigadni komandant vzel iz miznega predala polno belega papirja, pomolil peresnik in malo stekleničko s črnilom in začel naglo pisati. Nekaj časa se je čulo v sobi samo škrtanje peresa, ki ni gladko teklo, in sikanje belomodrega plamena svetilke na karbid.

Potem je spet dvignil oči, se pomislil in ni izročil pisimo. »To izročilo osebno v roke komandantu«, je rekel. »In jeni kar najhitreje moreš. Komandantu pa reči, da bo letošnji 1. maj, če gre vse po sreči, na moč vesel. Ali ste se navedel kaj pripravili, Milanče?«

»Da, da, da, je hitel fantič, dohoro smo se pripravili, tovariš komandant. Vidis, čisto sem na to pozabil! Čestitam ti za prvi maj, tovariš komandant, če se prej več reči vidiva.«

»Tudi tebi, Milanče. Pa še na prejšnji ostani tak junak, kakršen si bil doslej. Ti je danes najvažnejše. Ko pride svoboda pa bomo tudi na drugo mislili. Potrepljal ga je po ramenu in ga pospremil do vrat.

Je obstal in se drobno vzpenjal. »Smrt fašizmu, tovariši!« je zaklical komandant.

»Svoboda narod!« je jeknilo iz vrst. »Tovariši borce, je začel komandant, ki je miril konja, da bi ne začel plesati, tovariši borce, odhajamo čez reko. Čez nekaj ur bomo na drugi strani. Tam je švabska in ustalka topla, ki jo bomo napadli in uničili. Takšen je ukaz. Da se mi junaki spoprime te s to gadjo zalego! Jutri na prvi maj živel prvi maj živel svoboda!«

Živel! Živel! — je grmel od mevala od bataljonov. Čuk na orehu je umolknil. Po travniku je odmevalo kot po udarcu groma polne nevihte.

Začuli so se klci in povelja. Začelo se je premikanje. Udarci kovine ob kovino, tekanje, zamolkot ropotanje tovorov na mulah. Dolga temna kača se je pomaknila po travniku, zdrknila na pot in izgubila v temi proti dolini.

Ze se je začelo svetlikati. Nad meglo je neigibno ležala gosta belega megla. Skrila v njej je skrivnostno pošumevala in klokotala voda. Povsod sama nepredvidna ravnila, blatne njive, podolgi in počez so se v daljavah izgubljale iz meje.

Milanče in tovariši so se čeznje pomikali proti reki po kolenih. Bili so blatni in zadihani od mraza. Tam potopljen v megli, je moral biti moč, ki so morali čezeti. Na vso moč tiho in zelo dolgo se bo treba plaziti, preden pride do bunkerja, je pomislil Milanče. Ko bi nas le ne opazili.

Ze so dosegli rob brega in obrnili po drobnih stezicah, ki je po njem tekla, proti severu, vstric z reko, ki se izliva v Savo.

Kmalu bo jutro in megla se utesuje dvigniti. Hitreje bi morali naprej. Hitreje, je polglasno rekel. Sest... je nekdo pred njim sknil. Bil je Risto.

Risto!... Nenadoma ga je zbadlo pri srcu. Risto je bil v prvem bataljonu. Ze dolgo se nista videla, vse od takrat... oh, grozota, koliko krvi je bilo tistega večera, vse mrtvo, oče, mati, bratje, sestre, mala sestra Smiljanica...

Tistega večera oče ni bilo več iz jame. Pri izhodu so jih vse kar s krampi po glavi. In potem so se ustali, krvavi kot zveri poglali v hiše.

Prilili so trije. Mati, bratje in sestre so široko odprli oči strmelje vanje. Tiho je bilo. Vsi so sedeli in se niso gnetli. Tudi oni trije so pri vratih obstali. Potem so skočili naprej. Začeli so divje zamahovati. Noži so se močno svetlila. Mati, bratje in sestre so steklo padli po tleh, brez odpora, skoraj neslišno. On pa je bil, ko so vstopili, v kotu, kjer je bilo temno. Od groze ni mogel dihati.

Tisti, ki je stopil k zibki, kjer je ležala mala Smiljanica, je bil ogromen kot hrib za vasjo. Segel je vanjo, dvignil nekajke telesa visoko v strop, držeč ga za noge z glavo navzdol. Potem je ogromna roka posevno zamahnila in začel se je strahoten pot udarec. Nič več ni bilo čuti veka nje mala Smiljanice. Za večno je bila mrtva in nikoli je ne bo videl.

V kuhinji je bilo tudi samo naglo živalsko dihanje morilcev. Nobenega ni več, je rekel eden od njih, vse smo počistili. Potem so odšli.

V kotu pod mizo pa je on ostal bolj mrtev kot živ, dokler ni v globoki noči prišla partizanska patrula, da bi rešila, kar je še ostalo živga. Z njo je bil Risto. Ko ga je peljal ven iz kuhinje, mu je z roko sakril oči in mu govoril: »Ne gledaj, ne gledaj. Vse boš moral plačati!« Potem je odšel z njimi za vedno. Toda, nikoli, nikoli ne bo na to pozabil, vse bodo morili morali plačati!

V srcu je nenadoma začutil strahen bes in heljo po maščevanju. Zdal se bliži na mostu. Bil je star in lesen, ves preprtel. Poln luker, skoznje je bilo čuti klockotaje pljuskanje Vrbsovih valov, ki so se divje zaganjali ob nosilne stebre. Gosta meglena koprena se je počasi začela redčiti. Ze so opazili temne obrise bunkerja in drugem koncu. Nepremikani so bili, ves siv in grozljiv, podoben stari hudobni želvi.

Milanče si je želel, da bi bil čim manjši in kar najbolj neslišen. Silno previdno je polagal na tla blatne roke, da bi ga ne bilo čuti. V grlu ga je nekaj stiskalo in srce je začelo naglo udarjati. Tu in tam je stara deska cvilela zaskripala, da ga je spreletel strh.

Bližali so se koncu mosta. Zdal se je bunker popolnoma jasno videl. Bil je ogromen. Zdelo se mu je, da vidi tudi črne strele odprtine. Zdal, zdaj se bodo v njih pokazali odskakajoči rdeči petelinčki. In nikamor ne bo več moč s tega strahota, ozkega lesenega mostu... Vsi bodo zdirjali naprej, Ahmet, Pavle, Mujica, Stevo in vsi drugi, ko bo zatreskalo... Samo naprej, nazaj za nič na svetu ne! Vsi bodo drevli samo naprej... Da, tudi on, ko bodo poskakovali rdeči petelinčki... Toda strah me je, si je rekel, strah me je... Ali je tudi druge strah?... Kaj bo zdaj?... Zdal, zdaj bo zatreskalo, zagrmelo...

V nebo je švignila raketa in na njem obvisela. Vse je bilo kot poplavljenno od svetle mlečno-bele luči. Vse je bilo razgaljeno. Ahmet je drvel po mostu prvi. Nič več se ni bilo treba plaziti. Vse je teklo. V odprtinah sive hudobne želve pa so divje odskakovali rdeči veseli petelinčki.

Jovica je v teku obstal, se začuden ozrl okrog sebe, se počasi zrušil in neigibno obelžal. Jovica, je z bolečino v srcu pomislil Milanče. Zbogom, nikoli več se ne bova kosala, kdo je boljši bombas.

S hrbtom oprt na trhljo mostovo ograjo, se je spalnega obraza od bolečin držal za trebuh Pavle.

V hipu je postal ves prosojno bled, grabil je z rokama po ograji, mižal je in lezel v tla.

Z glavo stisnjeno med rameni, od silnega zagona nagnjen naprej, se je mladi Stevo, ki ni več utegnil dovršiti četrtega razreda gimnazije, že na drugi strani mosta v hipu zaril z glavo v blato. Tu je na kolenih nekajkrat trzil in se umiril. Ej, Stevo, Stevo, glava ušena! Oj, žalost... Milanče je tekel prazne glave, s težko svinčeno gmoto v trebuhu, a lahkih nog, da jih sploh ni čutil.

V njem ni bilo več strahu. Zdal me začene, zdaj me začene, si je sam v sebi pravil, pa se nič ne bojim.

Pred njim je bila zapreka iz bočete žice. Z lahkoto jo je prestskočil. Bil je od bunkerja. Stisnil se je k hladni betonski steni in naglo dihal. Strojnika ni več streljalo. V rokah je imel bombo. Zaženi jo skozni odprtino!... Hitro, hitro, ne čakati!... Misli je, to hotel je, a ga telo ni ubogalo. Vse je drgetal od napa.

Iz bunkerja je čul strastno šepetajoče besede. Potem je skozi odprtino nekaj mehko padlo na mokro zemljo. Bliskovito se je prilpil ob zemljo, bomba, je pomislil v strahovitom gromu eksplozije, ki se je bobneče razlegala proti temnemu nebesnemu svodu.

V grlu je čutil lepko, sladkobno in gosto toplo tekočino. Temna sivina zgodnjega jutra je vsa utripala od rdečih bliskov in mehurjev. Roke in noge so bile težke tisoč kilogramov.

Premaknil je roko ob vlažni steni, jo otipal s prsti. Kdo je, ki neadele od njega tako ječi? Ahmet, Mujica, Risto? Ah, v trebuhu peče kot žerjavica, prsi bole, kako ga duši topla lepka tekočina. Obe roki zdaj grebete po blatu. Tanke, močne roke, zdrave, cele kosti... cele bele kosti... Eh, sladko, sladko spanje... poletno nebo in seno... mati...

Zibala se je tema, zibala sta se bunker in nebo. Opirajoč se z velikomuko muko na rokah, se je na kolenih tresel od napora, da bi se dvignil v pesti je stiskal mokro odvisno lastno bombo.

Počasi se je dvigoval ob steni. Šumenje kostanjev za hišo v vetru?... Ne, ne... ah, reka, voda... Vrbsa, da.

Ali sišiš, je rekel nekdo v bunkerju. Nekdo se premika, vržem se eno. To, to je treba storiti, j! se posledično jasno pomislil Milanče. Potisnil je roko proti odprtini in spustil skozno bombo.

Ko je v bunkerju zabobnelo, je ležal na hrbtu. Zibal se je v velikanški zibki od enega do drugega konca neba. Se je čul topot tekačevih korakov na mostu in slabotno razumel, da je to njegov bataljon pred brigado. V vse bolj močnejših nihajih se je zdaj zibka dotikala zdaj enega, zdaj drugega konca neba. Zi-zib-zib-ka... Smiljanica...

Rahel vetrček se je tedaj dvignil od Vrbsa, mu nežno razmršil potne lase in mu izmislil še zadnji nasmešek z utrujenih ustnic.

IZTOK FURLAN

V Himalaji osvojen še en vrh

KATMANDU, 7. — Neka japonska odprava se je povzpela na doslej še neosvojen vrh Cho Oyu 2 (8141 m) v gorovju Himalaja 27 km severozahodno od Mt. Everesta. Vrh sta 23. aprila dosegla neki Japonec in neki serpa.

«Michelangelo» se je vrnil s prvega križarjenja

GENOVA, 7. — Prvo križarjenje «Michelangel», novega supertransatlantika plovnice družbe «Italia», se je zaključilo danes pozno dopoldne, ko se je ladja vrnila v genovsko pristanišče. Zasedrala se je ob popoldnevi 1100 Doria, kjer se je izkrcalo 1000 udeležencev križarjenja, ki so imeli kot prvi priložnost preživeti teden dni na veliki

ladji. Velika množica je čakala na popoldne ladje; večina so bili so-rodniki in prijatelji potnikov in članov posade, toda mnogo oseb je prišlo tudi samo za to, da vidijo ladjo. Komentarji udeležencev križarjenja so bili na splošno zelo navdušeni. Večini se je zdelo vse perfektno in »najpriljubnejši spre-

jema na ladji. Nekaterim pa se je zdelo ladja »preveč velika, da bi se lahko na njej orientirali v enem samem tednu«. Vsi so bili zelo zadovoljni s kabinami ter z udobjem v velikih dvoranah, z velikimi prostori in pa z velikim sončnim mostovom, ki je zasedel posebne konstrukcije dimnikov popolnoma imun pred sajam, kar je sicer ena izmed »napak« vseh drugih ladij.

Sedaj se «Michelangelo» napravlja na otvoritveno potovanje v ZDA, ki se bo pričelo 12. maja. Jutri pa si bodo ladjo ogledali učenci osnovne šole iz Torre del lago. Vodstvo družbe je namreč uslišalo prošnjo nekega učenca z omenjene šole, ki je v imenu součencev pisмено prosil, da bi si ogledali admiralsko ladjo italijanske trgovske mornarice.

Na svojem prvem križarjenju je «Michelangelo» zaplul tudi v Atlantsko morje ter plul do Funchala na Madeiri. Za udeležence križarjenja so bile na ladji vsake vrste zabave, pa tudi predstave v velikem gledališču ali kinu. Plesni pa so trajali pozno v noč. V Funchal je ladja priplula v ponedeljek ob sedmih zjutraj in sicer ure prej kot je bilo prvotno določeno. Kljub zgodnji uri je prišla na obrežje večina prebivalstva, ki je hotela videti pomorskega orjaka. Poudariti je namreč treba, da se na Madeiri doslej še ni ustavil noben transatlantični takšne velikosti. Potniki so takoj izstopili ter si natančno ogledali mesto in se udeležili določenih izletov. Popoldne pa so prišli na ladjo predstavniki vseh oblasti in konzularnega zbora in druge osebe. Sprejeli so jih glavni ravnatelj družbe «Italia» dr. Ali ter poveljnik ladje kapitan Mario Crepac.

Zvečer ob 20.30 je ladja odplula ter drugo jutro ob 7.30 prispela v Tenerife.

V cvetličnem gaju v Miramaru bo letos mednarodna cvetlična razstava

Siamski dvojčki Santina in Giuseppina Foglia na terasi pediatrične klinike v Turinu. Deklici sta na tem, da ju s silno tvegano operacijo ločijo

PO DOLGOTRAJNEM ZASLIŠEVANJU BREZ PRESTANKA

Mati je priznala, da je sama umorila svojega triletnega otroka

V družini je vladalo strašno sovraštvo - Za morilko je znano, da je živčno bolna - Z možem sta hotela nekega strica spraviti v umobolnico

NANCY, 7. — Marie-Odile Muller je med zasliševanjem priznala, da je usmrtila svojega 3-letnega sinčka Pierra. Priskovalni sodnik jo je obtožil namernega umora.

Skrivnost, ki je obdajala tragični konec malega Pierra Mullerja, 3-letnega otroka, ki je bil v ponedeljek dopoldne v Nancyju umorjen, je razkrila: po skoraj 48-urnem zasliševanju je Marie-Odile Muller, mati žrtve, dala izjavo, da je umorila svojega sinčka, »ko ga je hotelo samo raziti...«

Vest o priznanju Marie-Odile Muller pravi pravi povzročila nikakega presenečenja v Nancyju, kjer so že bolj ali manj pričakovali tak epilog. Dejstvo, da je priskovalni sodnik večer dovoli 24-urno podaljšanje priprave zakoncu Muller, ki sta bila zasliševana brez prestanka od srede, je bilo že močno znailno. Če že nista neposredno zapletena v umor svojega otroka — tako se je govorilo — potem zakonca Muller prav gotovo vsaj vesta, kdo je krivec. Podaljšanje zasliševanja je lahko samo posledica hudih protislovij, v kateri sta se zapletla Alfred in Marie-Odile Muller; s tem pa je sum, ki je zakonca težil, dobil samo še bolj konkretno obliko. Za preiskovalne oblasti se je večer pričela prava tekma s časom: če do prethit ur da naslednje popoldne ne bi bilo nobenega rezultata, bi morali zakonca

izpustiti, nakar bi si opomogla in se spet začela braniti s molkom. Zato se preiskovalni sodnik prav nič ni pomišljal, temveč je odločil, da se pogreb malega Pierra prenese na jutrišnji dan.

Komisar Mourey, ki je vodil preiskavo, je bil prepričan, da vsaj tri osebe vedo resnico: Marie Rouyer, prababica Pierra, ter rodilnica Pierra, Toda Pierre je moral umreti zaradi izkvaritve, še preden je prišel v bolnišnico, kamor ga je peljal oče.

Potem ko ji je dovolil malo požitka, so ob 9.35 prepeljali Marie-Odile Muller v pisarno preiskovalnega sodnika Schneiderja, ki jo je takoj pričel zasliševati. Ženska je sodniku ponovila, da ni hotela otroka umoriti, temveč ga samo raniti, da bi potem to pripisala stricu Andréju Rouyeru. S tem bi lahko tega govorila, ki jo ona upala, za nevarnega blaznega, ki bi ga moral zapreti. Marie-Odile Muller je tudi priznala, da si je sama izmislila vse tiste anonimne telefonske pozive, sravnolilne in grozilne, za katere je trdila, da jih je prejela.

In zanj je vse to storila? Upala je, da bo tako v možu zopet zbudila jezo na strica ter povzročila močno reakcijo proti Andréju Rouyeru, njegovo celo umor. V kratkih besedah: deda morilka se je hotela znebiti strica in njegovega tuda moža, če bi namreč ta stricu kaj napravil, bi ga zaprl. Zato se je moglo vprašati, če ni Marie-Odile upala, da bi se polastila velikega dela ogromne dediščine po starem očetu (govori se o 4 milijardah lir). Če bi bil odstranjen André Rouyer, bi ostala ona edini dedič dr. Rouyerja in njegove žene.

Kar je gotovo, je to, da je Marie-Odile živčno bolna. Pred desetimi leti je zbežala od doma, potem pa je trdila, da je bila ugrabljena. Na policijski sodni govorili o »patološkem primenu«. Zgodovina življenja moten je še leta 1964 več mesecev zdravila. V začetku tega leta se je stanje spet poslabšalo in jo je priznala, jo je ves april mučila misel, da bi ranila svojega sinčka Pierra. Po njenih izjavah je v dnevi pred zločinom čel štirikrat pograbila za nož, pa se je vsakikrat prestrašila ter svojega namena ni izvedla.

Alfred Muller je popolnoma oporočen. Sicer je sumil ženo, vendar ni hotel verjeti v tolikšno grozotnost. Ko so mu davi na policijski povedali, kako se je vse zgodilo, se je zgrudil in poklicati so morali zdravilnika, ki je ukazal, naj ga spravijo v zdravilišče. Nekateri zbirajo, da je Alfred Muller slabotnejši in da je bil samo orodje v rokah žene, ki ga je večkrat silila, da je nastopal proti Andréju Rouyeru, in ki se je trdila, da je Rouyer ozračje divjege sovražstva. Preden so morilko zaprli v jetrilnico Charles III. v Nancyju, je želela spet videti moža, toda preiskovalni sodnik je njeno prošnjo odbil. Ko je prišla na poti v zapor iz sodne palače, so jo sprejeli sovražni vzklji množice žensk, od katerih so mnoge kričale: «Smrt detomorilki!»

V francoskih sodnih analih se ni takega primera in vprašanje je, ali bo kdaj popolnoma pojasnjeno. Se vedno je namreč nejasen nagib za divji zločin Marie-Odile Muller, katere zmedena pojasnila vodijo v misel na makjavističen načrt, ki je lahko dobil obliko le v bolnem duhu; toda ta pojasnila niso povsem prepričljiva.

Kot je znano, je bil mali Pierre smrtno ranjen v svoji postelji v ponedeljek zjutraj, najbrž proti 11.30. V hiši je bil tedaj 90-letni dr. Jacques Rouyer, ki je še tri tedne v postelji, njegova žena Marie, njuna sestra Madeleine, babica Pierra, ter Marie-Odile Muller. Ko so prišli policijski agenti, je Marie-Odile Muller, ki se je znašla popolnoma obvladati, izjavila samo: »Ne

morem določiti točne ure zločina, najbrž je bilo ob 11.50. Prišla sem iz kleti. Moj mož je komaj odšel. Našla sem Pierra, sedelca na svoji postelji ter ranjenega na vratu. Njegova kri je močila ruhe, stene in preprogo. Takoj sem poklicala rešilni avto.«

Malček je umrl še pred prihodom v bolnišnico: v dvasletnih minutah je bil popolnoma izkvarjen. Prof. Dr. Ren je pri obdukciji ugotovil, da je bila vrtna žila predrta na desni strani vrata ter je na koncu izjavil: »V trenutku, ko je bil ranjen, je moral deček sedeti ali pa stati.«

Ker je Marie-Odile Muller bolničarka, bi morala razlikovati kri iz žil dovodnic od krvi iz žil odvodnic. Morala bi torej logično opaziti, da je bila kri, ki je tekla iz Pierrrove vrste, iz žile odvodnice in vedeti bi morala, da bi zadostoval pritisk s prstom na rano, da bi se iztok krvi ustavil in bi s tem preprečila smrt. «Bila sem preveč prestrašena, je rekla. Nisem več vedela, kaj delam.«

Odnasjen Alfred Mullerja, čigar poroka z Marie-Odile, ki so se ji priključili vsi v družini Rouyer, je postelstrela spore med članji družine, je zbudilo marsikatero začudenje. Čeprav ga je tragedija potrla, se ni nič pomišljal in je kar pripisal krivdo 15-letnemu staremu stricu Pierra, Andréju Rouyeru. Ko se tega prijel in vso noč zasliševal, so ga morali drugi dan lepo izpustiti, kajti njegova odgovornost je bila povsem dokazana. S tem je bilo le še bolj gotovo in jasno, da se Alfred Muller in André Rouyer smrti sovrta. Večkrat sta se že udarila in Alfred je tudi poskušal, da bi ga dal zapreti kot blaznega. Ni pa še čisto razjasnjeno, zakaj je med njima vladalo tolikšno sovraštvo. Gotovo pa je prav to sovraštvo, ki ga je še spodbujala pri možu detomorilki Marie-Odile pomagalo pri njenem diabolničnem načrtu.

Ves čas zasliševanja Marie-Odile niti z besedico obžalovala smrti sinčka, ki je bil — v nasprotju s prvotencem — podoben očetu. Za vse »člani Rouyer je imel o troku na sebi to »krivdo«, da je bil «Muller», in edini, ki po njem govorijo, je oče. Prababica otroka je izjavila, ko se je govorilo o pokopu: »Nižoli ne bo kak Muller pokopan v grobnici družine Rouyer.« Popustila je le toliko, da bodo malega Pierra pokopali v grobnici njene družine.

Marie-Odile je poročila Alfreda Mullerja, trgovskega zastopnika, proti volji družine. Kmalu so se njuni odnosi skali in mož je mislil na ločitev, toda ostala družina Rouyer, čeprav ga sovraži, tega ni privolila. Mati Marie-Odile, ki se je poročila s Charlesom Rouyserom po preprosnji ločitvi, je bila v tej hiši vedno kot na vrvi. Po smrti moža, ki je napravil samomor, so ji dovolili ostati v njih hiši, toda za svoje vzdrževanje se je morala ukvarjati z dvema napol defektnima otrokoma iz bližine. Iz te jece se je rešila samo sestra Marie-Odile, ki se je poročila z nekim železničarjem in živi v nekem drugem mestu.

Kljub ogromnemu bogastvu je družina Rouyer živel silno skromno. Njihova velika palača razpada. Stara Rouyerova ni nikoli dopustila, da bi v njej stopila kakšna posrežnica, niti če bi prišla samo na ure. Mullerjevi so živeli od služaja Mullerja in od neke penzije, ki sta jo stara zakonca Rouyer prepuščala Marie-Odile. Ta pa je ljubila razkošje in lahko življenje in živel je prek svojih finančnih možnosti. Po zločinu so jo videli, kako je zelo obala hodila med agenti, in tudi lase si je skrbno popraviila, preden je stopila pred televizijski smelalni aparat.

knjige ~ gledališče

glasba ~ slikarstvo

Izbrane pesmi Alojza Gradnika

Vzpredno z rastočimi zanimanjem za poezijo Alojza Gradnika je občutiti pomanjkanje njegovih del na slovenskem knjižnem trgu. Zato bi bil že čas, da bi mislili na nov izbor njegove poezije, kajti zbirki «Primorski soneti», ki je izšla za pesnikovo sedemdesetletnico in zbirka «Eros-Tančica», ki je izšla leta 1963 za pesnikovo osemdesetletnico, sta že izginili s knjižnega trga. Nestor živčih slovenskih pesnikov bi torej glede na njegov pomen za slovensko moderno poezijo zaslužil s strani založbo večjo pažnjo. Posebno še, ker so slovenske založbe prav poeziji pokazale zadnje čase uvo naklonjenosti. Te občestnosti slovenskih založb ne odvezuje niti nova, pravkar izšla zbirka izbranih pes-

mi Alojza Gradnika, ki jo je izdala založba Mladinska knjiga v svoji seriji Kondor. Ta nova izdaja, namenjena v prvi vrsti dijaški mladini, je sicer dobra izdaja, tudi skrbno pripravljena, vendar lahko mirno zapisemo, da bi Gradnik zaslužil poleg take izdaje še kako drugo.

Kot knjige, namenjene v prvi vrsti mladini, moramo biti nove izdaje Gradnikove lirike vsakakor veseli. Posebno še, ker jo je skrbno pripravil Kajetan Kovič, ki ni samo izbral pesmi in jih uredil, temveč je napisal tudi tehen, jasno in razumljivo napisan uvod ter prispel nekaj opomb, knjigi pa dodal še nekaj ilustracij R. Debenjaka in B. Jakca. Tako nudi ta knjiga v okviru danih možnosti, kar sploh največ more. Predsem je pomembno to, da nudi skrbno pretehtan in obširen izbor Gradnikovih pesmi. Ne bi se sicer mogli spuščati v oceno kritike, ki jih je urednik Kajetan Kovič uporabil pri izboru. Toda knjiga je pač namenjena mladim bralcem, taka izdaja pa je nujno sestavljena tako, da so v njej zastopane pesmi vseh pomembnejših ded pesnikovega ustvarjanja, kakor tudi najrazličnejše pesmi vseh tematik. Knjiga Gradnikovih pesmi v zbirki Kondor torej ni urejena kronološko, temveč skuša strniti posamezne pesmi v bolj ali manj zaključene motivne enote, ki prehajajo druga v druga.

Posebej je pozdraviti uredniško uvod, ki bi si ga lahko uvel za vzgled marsikateri pisec podobnih uvodov v dela domaćih pisateljev. Napisan je preprosto, jasno in vsakomur umljivo, pa je vendar kljub temu na ustrezen način čeprav se anjo o uoda izstopa dokončnih sodb o pesniku in njegovi umetnosti in čeprav daje bolj prežer Gradnikovega ustvarjanja po temati, je vendar dovolj temeljit, da bo vsakomur odkril ne samo pesniško razvoj temveč tudi prvine njegovega ustvarjanja, motnost njegove lirike in kratko oznako Gradnikovega pomena v slovenskem pesništvu. Zato nas izdaja, kakršna je, razveseli. SI. Ru

PREDSTAVA V AVDIOTORIJU

«Pravi Della Rovere»

V Avditoriju gostuje igralska skupina «Gledališče novosti», ki jo vodi Mamer Lualaba. Predstava se je v dvodejanski «Pravi Della Rovere» zanesla častnikarja, esejista in dramatika Indira Montanellija.

O usodi generala Della Rovere, ki je padel v osončnem boju, je bilo v prvi vrsti govora in sam je Indro Montanelli v sebi zaključil s to zgodovinsko snovjo in scenariju, ki ga je pred leti napisal za režiserja Rossellinija. Kje je znano, je film imel velik uspeh, vendar Indro Montanelli ni bil popolnoma zadovoljen s tem, kako je oblikoval rolov tik na podlagi Rossellinijevih del. Zato se je — in tokrat s pomočjo Vincenza Talancia — se enkrat v isti snovi in napisal dramo, ki jo bodo gledali v režiji samega vodja igralske skupine Mamerja Lualaba.

Skoraj obvezna bi bila torej primerjava med filmom in dramo, vendar menimo, da bi

Svetovalec komunistične partije J. Jarc na seji deželnega sveta

Na četrtkovni seji deželnega sveta je s pregovoril tudi komunistični svetovalec Josip Jarc, ki je svoj govor začel z ugotovitvijo, da je pred njim že več govornikov omenilo dvajsetletno odporniškega gibanja in osvoboditve. Nato je nadaljeval:

Smatram za primerno, poudariti kako velik je bil delež krvi, ki ga je slovenski živel naših krajev dal za svobodo in to ne le v zadnjem, zaključnem obdobju borbe, pač pa v vseh dvajsetih letih fašističnega genocida. In slovenska narodna manjšina upravičeno smatra, da ima tudi na osnovi tega pravico do zajamčenega vsestranskega razvoja in enakopravnosti. Nesmiselno je danes manjšini oporekati pravice, ki ji pripadajo po načelih svobode in demokracije, po načelih italijanske ustave, ki je plod antifašistične borbe, v kateri se je slovenska manjšina uveljavljala skupno z italijanskimi antifašisti.

In ko govorimo o dvajsetletni osvoboditvi, ne moremo mimo vprašanja, kakšni so rezultati teh dvajsetih let?

Ko napravimo obračun zadnjih dvajsetih let, pridemo do zaključka, da so ideali odporniškega gibanja še vedno pereči, kajti v pretežni večini še niso bili uresničeni.

V teh dneh mineva tudi leto dni, odkar je bil izvoljen prvi deželni svet. Morda bi se moglo komu zdeti, da je to, kar nameravamo reči, odveč. Vendar pa ni, če upoštevamo dejstvo, da je dežela nastala po dolgi in ostri borbi ljudskih množic in da je bil delež slovenskih sil v njej odločilnega pomena. Pri tem bi hotel posebej poudariti, da je ustanovitve dežele le prvi korak v življenju te ustanove.

Danes, leto dni obstoja deželnega sveta, smo pred dvema pojmovanjema. Kakšno vlogo naj dežela ima. Po prvem pojmovanju je dežela v svoji celoti le navadna upravna ustanova. Drugo pojmovanje pa si deželo zamislija kot avtonomno in zakonodajno organizem, ki v okviru državnih zakonov rešuje svoje probleme v polni avtonomiji.

Na temelju teh pojmovanj se politične sile tudi opredeljujejo in delujejo. Politične sile sedanega deželnega odbora so vezane za prvi koncept, kar s drugimi besedami pomeni, da je njihov namen, preprečiti izvajanje vsake resne politike. In to ne prihaja od izraza le tedaj, ko gre za splošne probleme, ki se tičejo avtonomije dežele, pač pa tudi v primerih, ko gre za specifične probleme, med katere spadajo tudi problemi slovenske manjšine.

Kakor so prikazali še nekateri svetovalci, ki so govorili pred

menoj, je bila dežela s posebnim statutom ustanovljena prav zaradi tega, ker živi na ozemlju, ki ga dežela zajema, slovenska narodna manjšina. V zadnjih časih se je zaradi posega predsednika vlade vmesalo v zadevo ustavno sodišče. Z njegovim pravdomom se deželi oporeka njena avtonomija pri reševanju problemov, ki se tičejo slovenske narodne manjšine. In to kljub temu, da imamo vlado levega centra.

Tiste sile, ki so proti avtonomiji dežele, skušajo sedaj ignorirati ustavo in preprečiti resnično avtonomijo dežele s posebnim statutom. Te sile hočejo, da bi se uveljavilo načelo vsestranske državne oblasti in njenega centralizma, medtem ko se mi borimo za pravo avtonomijo, in to ne le na upravnem področju, pač pa še posebej, in ne na temelju neklih njevnih problemov. Problem pristojnosti dežele je torej političnega značaja. Zato ocenjujemo sklep ustanovnega sodišča, ki deželi zanika pristojnost pri reševanju problemov slovenske manjšine, ki zanika deželi s posebnim statutom njeno avtonomijo, kot politično dejstvo, ki ga ne smemo spregledati. Kar se tega tiče, ne smemo pozabiti na dejstvo, da so nekateri sile, ki so danes v deželnem svetu, že pred ustanovitvijo dežele, bile proti avtonomiji in da se sedaj držijo te politične smeri. Te sile bi hočele reševati posamezne probleme kar sproti, čim bi se kak problem pojavil, in ne na temelju neklih načel, pač pa nekako napel legalno in ilegalno.

S tem nikakor ne moremo soglasati.

In kakšni so problemi, ki čakajo rešitve? Gre za vprašanje Slovencev nasploh, za vprašanje našega jezika v vseh njegovih odtenkih, gre za naše šole, še posebej za slovenske strokovne šole, za vprašanja v zvezi z našo kulturo, kot tudi za politična, gospodarska in socialna vprašanja Slovencev v nekaterih občinah Nadobne doline. Ne bom se spuščal v podrobnosti, saj sta kolega dr. škver in dr. škavčič v svojih govorih že nanizala vrsto vprašanj, ki še vedno čakajo, da jih vzamemo v pretes in da jih rešimo. Pri tem bi pa hotel poudariti, da se ne zadovoljujemo z drobtinami.

Problemi, ki zadevajo Slovence, se ne rešijo z vprašanjem: koliko finančnih sredstev bo dobila ta ali ona ustanova, se ne rešijo z izdajanjem ciklostiliranega vestnika ali z namestitvijo katkega slovenskega uradnika. Mi zahtevamo, da se slovenska manjšina z vsemi njenimi problemi uradno prizna. Kar zadeva to, se še vedno opaža določeno ciničnost.

V programski izjavi predsednika deželnega odbora je bilo med drugim govora o pozitivnih izjavah, ki jih podpiramo in hočemo, da bi ti stiki bili še širši, kar se potrebuje za dobre odnose med dvema državama, ki imata skupne meje.

Nujni tudi, zaradi obseja slovenske narodne manjšine, kajti ta bi bila sicer kot suha veja, če ne bi za svoj obstoj in obstanek zalegala življenjskih sokov iz matičnega naroda. Zdravi svojih etničnih, kulturnih in drugih značilnosti. In to ni nikak fetišizem.

Govori se o jezikovni manjšini ali o etnični skupini? Ni mogoče slovensko prebivalstvo naših krajev postaviti na isto raven z albanškimi, grškimi in drugimi etničnimi skupinami, ki so raztresene po naši državi. Mi smo nekaj več kot etnična ali jezikovna skupina, mi smo narodna manjšina.

Kar zadeva to, nismo proti sodelovanju proti sodelovanju z italijanskimi katoliškimi silami. Nasprotno, veselimo se nekaterih izjav, ki so bile izrečene tudi v tem svetu s strani predstavnikov teh sil. Zal pa moramo poudariti, da je ostalo le pri samih izjavah in brez konkretnih dejanj. Zato bi hoteli te sile opozoriti, da na tak način ne bomo rešili nobenega vprašanja.

Svetovalci naše svetovalske skupine, ki so govorili pred menoj, so dokazali polom levega centra, ki ni bil sposoben najti novo in demokratično rešitev problemov. In tudi kar zadeva probleme slovenske manjšine, ni levi center dal pozitivnih plovov. Dovolj je glede tega omeniti le sklep ustanovnega sodišča, ki deželi zanika pristojnost za obravnavanje in reševanje problemov, ki se tičejo slovenske manjšine, problemov, ki

ih ni mogoče rešiti po načelih italijanske demokratične ustave. Dovolj je nadalje omeniti dejstvo, da spomenik padlim za svobodo v Miljah še ni bil odkrit. In to je tipičen primer diskriminacije in protustavnosti. Do tega pa je prišlo samo zaradi tega, ker je na njem dvojezični napis. Noče se priznati, da so mučeniki pripadali obema narodnostima.

Levi center ne služi le, da se rešitev teh problemov odgodi, pač pa se skuša z njim razbiti tudi enotnost resnične demokratične sil, enotnost, ki je v preteklosti že dala nekaj dobrih uspehov.

Zato je tudi, kar zadeva rešitev problemov slovenske narodne manjšine, potrebna nova večina, ki bo širša od sedanje. Potrebna je tudi nova enotnost. Z antikomunizmom se ne dosežejo uspehi. Tudi problemi, ki zadevajo Slovence, se morejo in morajo rešiti s sodelovanjem komunistov. Z nami je možno začeti reševanje problemov, ki pripadajo v pristojnost deželnega odbora.

Graditelji letal so vedno iskali čim lažji in istočasno tudi čim trdnjši material. Razlog je enostaven, saj mora biti letalo čim lažje, da ne gre v izgubo energije, ki je potrebna za vzlet in za polet. Vsaka izguba energije gre na škodo koristnega tovarna, dolžine poleta in seveda tudi na škodo ekonomičnosti letala.

V začetku so uporabljali skoraj izključno les in so v nekaterih primerih notranjo strukturo gradili iz bambusovih palic, vse skupaj pa prekrili s platnom. Kovine so uporabljali samo tam, kjer je bilo nujno potrebno: za motor, vezi in podobno.

Letala pa so postala vedno hitrejša, večja in so prenašala vedno več tovorov, zaradi česar so morala biti trdnjša in zaradi česar so v vedno večji meri pričeli pri njih gradnji uporabljati kovine, dokler niso letal v celoti gradili iz kovin. Tako so pričeli uporabljati najlažje kovine in prišli smo v razdobje uporabe aluminija in njegovih zlitin, ki imajo zelo nizko specifično težo (2,7 - 3,5). Gradnja letal je postala zapletena, saj so postala vedno težja, ker jih je bilo treba opremiti z vrsto instrumentov in tudi z notranjo opremo za udobnost potnikov.

Mzlično so pričeli iskati nove materiale in se končno usemirili v veliki meri k plastičnim materialom. Tovarniški material se je že dobro obnesel med dvema svetovnojnima vojnama, saj so že takrat izdelovali letalske vijake iz plastičnih folij, katere so kasneje zamenjali kovinski propeleji, katerih nakloni kot je bilo mogoče izpreminjati. Med tem pa so bile iznajdene druge plastične mase, ki so jih konstruktorji s koristjo uporabili pri izdelavi letal.

Velik korak naprej je bil narejen z izjavo novih lepil, ki so sposobna zelo trdno združiti dva kovinska dela. S tem so bili odstranjeni stari sistemi z vijaki, ki so prevladovali pri gradnji letalskega ogrodja, s čimer se je gradnja ogrođa zelo pocenila in istočasno so občutno prihranili na teži. Nekdaj so namreč za gradnjo štirimotornega leta porabili približno milijon zakovic.

Uporaba plastičnih mas se je zelo hitro razširila in je bistveno prispevala k izboljšavi letalske tehnike. Nekdaj so računali, da je letalo ekonomično če je lahko prevzelo letalski tovor v približno polovinski lastni teži, sedaj pa sprejme toliko koristnega tovora, kot samo tehta.

Prvo letalo na svetu bratov Wilburja in Orvillea Wrighta je tehtalo samo 340 kg, ko se je 17. decembra 1903 dvignilo s pilotom na krovu in letelo 12 sekund nekaj metrov nad zemljo.

Leti. Pismo ali darilo. STRELEC (od 23.11. do 20.12.). Tu di iz nič kaj obetajočega posla boste izrekli velik dobiček. Vse okoli je na nam navdušeno.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.). Vrnete se k starim poslovnim zvezam, ki so bile še najboljšje. V družini so nekaj maje.

VOĐNAR (od 21.1. do 19.2.). Vaši predlogi bodo sprejeti, ne bodo pa se obneli. Majhni družinski problemi z neprijetnim zaključkom.

RIŠT (od 20.2. do 20.3.). Preveč se vrtate v vsako zadevo, kar moti vaše poslovne tovarise. Preveč si domisljate, kar vam kvari razpoloženje.

VELIK NAPREDEK LETALSKE TEHNIKE

Letala so v vedno večji meri zgrajena iz plastičnih mas

Iz umetnih snovi so klun, rep, okna, notranja oprema, električna izolacija in vrsta naprav - Namesto zakovic se uporablja lepilo

Letos se proslavlja v Italiji in po vsem svetu sedma stoletnica rojstva velikega italijanskega pesnika Dantega Alighierija. Se vedno pa ni dokončno rešeno vprašanje njegovega groba, o katerem se je vodila dolga »pravda«.

Dante Alighieri je umrl ponedeljk 14. septembra 1321. leta v Ravenni, ko mu je bilo 56 let, kot Juliju Cesarju. Na čelo so mu postavili lovorov venec in so ga pokopali v kapeli v bližini pokopališča franciskanskih patrov.

Firence so 1398. leta, ko so že ustanovile stolico »za proučevanje Danteevega dela«, proslavile Ravenco, da dovolj prekop pesnikovih posmrtnih ostankov po leg groba Boccaccia, Petrarce in Accursia. Ravenna je ušla v prošnjo odbila. 1591. leta je prošnjo ponovil papež Leon X., ki je bil Medicejev in v kapeli je hotel dati »božanskemu pesniku dostojen pogreb na častnem mestu, ki se tu razlikuje od nam že znanih olj, in pa Girolimini«.

Edino presenečenje nam je prišlo Pericini, ki stalno napreduje v risbi in to se sedaj prenese v orodno izvedeno silico, polne mirke simbolike nečesa velikega, ki sega v biblične opise in duševstvo. Vnosa pa Pericini v ta dela, in to zelo posrečeno, terze časopisnih reprodukcij.

Pohvalno se omenja Duren, ki je pravkar zaključil svojo razstavo v občinski galeriji. Ker je Duren poklicni slikar in je namen razstave predsem spodbujati ljubezen do umetnosti med lastnimi uslužbenci, Duren s tem ne izgublja na ugledu. Priporoča ga dovolj veliki oltar reškega pristanišča.

Enako pohvalne omenbe so bili deležni še F. Girolimini za abstraktno dekoracijo, Sherwood za naravno nadoteno, a preveč zeleno maslanki gozd in pa Poggiolini za plastiko iz sadre »Senca v gozdu«.

Popolnoma drugačno je preprosto slikanje narave brez razumskih oledap Marje Delebove in ono stilizirano podajanje sveta Lucile Cordie, ki razstavlja v galeriji Lanza. Delebove, bi dejali, ni napredovala od zadnje razstave. Postala je manj barvita. Kaže pa tu v nekaterih manjših oljih gozdni poti ljubko romantiko, kot jo je zmocna le samotna človeka sredi svojih spominov. Zato so tudi ulice njenih slik obrobni ulice mesta in vasi.

V novo smer se razvija Lucilla Cordi. V njenih oljih ne najdemo več onega vročega slikarskega zaleta kot pred leti. Je pač dozorela v umirjeno mlado ženo, ki išče več lepote v svoji ožji okolici. Postala pa je vse preveč umirjena, zato ji barva ne utripuje več tako živo v pestrih slikah cvetlic, svetločutih se od vlage rib, in ostalih preprosti stvari in reči, kot jih najdemo v potovno najboljsem olju s skupino zidarskega orodja.

Sedma umetniška razstava uslužbencev ACEGAT in njih bližnjih sodelavcev v Ulici Roma 15 ni tako prestra in obilna kot prejšnje. Razstavlja je 24 s 45 deli. Kiparsko nagrado je zasluženo prejel še

Dr. S. B.

Vodji nacistične mladine šepa vid

BONN, 7. — Dva bivša zahodnonemška pravosodna ministra, in sicer liberalca Thomas Dehler in Ewald Bucher, sta pisмено zaprosila veleposlanika ZDA, Francije, Velike Britanije in ZSSR v Zah. Nemčiji, naj podprejo prošnjo odvetnika Klausua von Schirach, sina bivšega voditelja nacistične mladine Baldurja von Schiracha, ki v njej prosi, naj bi njegovemu očetu, ki ni bil dovoljen, da se podvrže sodni operaciji pri dr. Meyerju, naj vodi načrte na mladine Baldur von Schirach je že od konca vojne zavrnil v zavestniških zaporih v Spandau, ker ga je zavezniško sodišče obsodilo na 20 let jeze. Njegov vid pa se je močno poslabšal in neprav ga je že operiral nekaj strokovnjakov in nazval. Edini, ki bi mu mogel v tem primeru pomagati, je baje zdravnik Meyer, toda voljni zločince iz zaporov v Spandau ne smejo zdraviti nemški zdravniki.

LEPO JE BIL V ZAPORU

VOGHERA, 7. — V zaporih v Castegiu so doživeli zares navskladni primeri: Agostino Savio, ki je star 65 let, je bil obsojen na 21 dni zapore zaradi hitopastva cigaret. Ko je svojo kazen prejel, je izrazil željo, naj ga pustijo ostati v zaporu, kajti tu da se odlično počuti, ker je odnos do kuznežev odličen in še posebej, ker ima v zaporu obilno hrano. Ko pa je vendarle moral iz zapore, je stopil k sodniku, naj bi prečel svoj sklep o odpustitvi iz zapore. Toda sodnik je bil nesmiseln in moč je moral domov. Zato pa si je moč izmislil druge rešitve: enostavno ne bo plačal nekaj glob, ki so mu jih naložili, in to bodo nato spremlili v zaporno kazen,

SOBOTA, 8. MAJA 1965

Radio Trst A

7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.30 Slovenski glas; 11.45 Solisti; 12.15 Kulturni odmevi; 12.40 Za vsakega nekaj; 13.30 Glasba po želji; 14.45 Motivi na vibraton; 15.00 Volana; 15.30 V. Mirsk; Simfonična suita; 16.05 Pesni in plesi; 16.30 Kavarnski koncert; 17.00 Zbor Antonia Illersberga; 17.20 Vatikanski koncert; 17.30 Pisani balončki; 17.55 Glasbeni kaledoskop; 18.15 Umetnost; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Samospeli jug. avtorjevi; 19.15 Družinski obzornik; 19.30 Tržaki motivi; 20.00 Sportna tribuna; 20.45 Zbor Jacobus Gallusa; 21.00 Za smeh in dobro voljo; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Casella; Italija, rapodija; 22.30 Luna park.

Trst

12.05 Plošč; 12.25 Tretja stran; 13.15 Operetni program; 13.35 Blago Marini; Pozno poletje na Dravici; 13.45 Poje Hilde Mauri.

Koper

7.15 Jutranja glasba; 8.00 Skladbe za godala; 12.00 in 12.55 Glasba po želji; 13.40 Za prijetno popoldne; 14.00 Popevke; 15.00 Zabrava glasba; 15.40 Kulturni zapis; 15.50 Vokalni ansambel Dalmacija; 16.00 Izbrani ste.; 16.35 Album klasičkov; 17.00 Dognodki in odmevi; 17.15 Pesmi; 17.40 Jazz; 18.00 Prensos RL; 19.00 Poje Gilio; Clignetti; 19.30 Prensos RL; 22.15 Plesna glasba;

Nacionalni program

8.30 Jutranji pozdrav; 9.10 Strani iz albuma; 9.45 Popevke; 10.00 Opera antologija; 10.30 Sola; 11.00 Sprehod skozi čas; 11.15 Ital. narodni plesi; 11.30 Chopinove mazurke; 11.45 Skladbe za godala;

13.25 Večni motivi; 14.00 Sobotne kronike; 14.55 Vreme na morjih; 15.15 Likovne umetnosti; 15.30 Jutranji sport; 15.50 Oddaja za bolnike; 16.30 Opera glasba; 17.25 Izdružanje loterije; 17.30 Brahmsova komorna glasba; 18.35 Plesna glasba; 20.25 L. Fischer; »Costi me ne andaja; 21.15 Mednarodni dan Rdečega križa; 22.00 Spominski stoletnik; 22.30 New York 68.

II. program

8.00 Jutranja glasba; 9.35 Pisan spored; 10.35 Nove ital. pesmi; 12.00 Orkester; 12.30 Opera glasba; 14.00 Pevec; 15.00 Pesem za mamco; 15.15 Najnovejši plosci; 15.35 Koncert v miniatiri; 17.05 Izdružanje loterije; 17.40 Predreditve med tednom; 17.55 Plesna glasba; 18.35 Vaši izbranci; 20.00 Večer v Neavilju; 21.00 Popevke.

III. program

18.30 Angleska kultura; 18.45 Celotna skladba; 19.00 Francoske knjižne novosti; 19.30 Vskovčevski koncert; 20.30 Revijski program; 20.40 Couperin in Haendel; 21.30 Pesniki prve svetovne vojne; 21.30 Bellinijeva opera »Pirats«.

Slovenija

8.05 Mariborski ženski kvintet; 8.25 Zabavne melodije; 8.55 Radijska Sola; 9.25 Mladi glasbeniki; 9.45 Pesni našega časa; 10.00 Prensos zbora samoupravljalcev v Ljubljani; 12.05 Kmetijski nasveti; 12.15 Domače vaje; 12.30 Pomladanske pesmi; 13.30 Priporočila vam.; 14.05 Iz balnetov Ohrida; 14.30 Glasbene razglednice; 15.30 Naši poslušalci čestitajo; 15.30 Partizanski invalidski zbor; 15.50 Vskan dan za vas; 17.05 Gremo v kino; 17.35 Jug. pesmi in plesi; 18.00 Aktualnosti; 18.15 Iz oper; 18.35 Avtorjevi; 18.45 S knjižnega trga; 19.05 Glasbene razglednice; 20.00 »Zdaj zaori pesem o svojo; 21.00 Zaplešite z nami; 22.10 Oddaja za izseljenke; 23.05 Za konec tedna.

Ital. televizija

8.30 Sola; 17.30 Spored za najmlajše; 18.30 Nikoli ni prepozno; 19.00 Dnevnik in izdružanje loterije; 19.15 Sedem dni in parlament; 19.30 Sportni dnevnik in pevke; 20.30 Dnevnik; 21.00 Prolahke glasbe; 22.05 Dvajset let antifašističnega odpora; 23.00 Dnevnik.

II. kanal

21.00 Dnevnik; 21.15 Recital Renata Capechia; 21.50 Balet ključnega opernega gledališča; 22.10 Dr. Kildare; 23.00 Zadnje športne vesti.

Jug. televizija

10.00 Zborovanje samoupravljalcev Slovenije; 17.40 Ključev kvintet; 18.05 Glasbeni odmevi; 18.25 Obzornik; 18.45 Stivilci; Mesto, v katerem živim; 19.30 Vsako soboto; 19.45 Cilokci; 20.40 Dnevnik; 20.30 Glasbeni trenutek; 20.40 Sprehod skozi čas; 21.10 Druga plat medalje; 22.00 Golo mesto — film; 22.50 Obzornik.

Okvare na televizorju?

Radio TREVISAN

UL S. NICOLU 21

vam s tehnik, ki so specializirani za vse nacionalne in tuje znamke, zagotavlja takojšnje in temeljito popravilo TELEFON št. 726-276

OB SEDMI STOLETICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

Dolgotrajni spor o Dantejevem grobu

Spor med Ravenco in Firencami in izginotje pesnikovih posmrtnih ostankov iz franciskanske grobnice

Letos se proslavlja v Italiji in po vsem svetu sedma stoletnica rojstva velikega italijanskega pesnika Dantega Alighierija. Se vedno pa ni dokončno rešeno vprašanje njegovega groba, o katerem se je vodila dolga »pravda«.

Dante Alighieri je umrl ponedeljk 14. septembra 1321. leta v Ravenni, ko mu je bilo 56 let, kot Juliju Cesarju. Na čelo so mu postavili lovorov venec in so ga pokopali v kapeli v bližini pokopališča franciskanskih patrov.

Firence so 1398. leta, ko so že ustanovile stolico »za proučevanje Danteevega dela«, proslavile Ravenco, da dovolj prekop pesnikovih posmrtnih ostankov po leg groba Boccaccia, Petrarce in Accursia. Ravenna je ušla v prošnjo odbila. 1591. leta je prošnjo ponovil papež Leon X., ki je bil Medicejev in v kapeli je hotel dati »božanskemu pesniku dostojen pogreb na častnem mestu, ki se tu razlikuje od nam že znanih olj, in pa Girolimini«.

Edino presenečenje nam je prišlo Pericini, ki stalno napreduje v risbi in to se sedaj prenese v orodno izvedeno silico, polne mirke simbolike nečesa velikega, ki sega v biblične opise in duševstvo. Vnosa pa Pericini v ta dela, in to zelo posrečeno, terze časopisnih reprodukcij.

Pohvalno se omenja Duren, ki je pravkar zaključil svojo razstavo v občinski galeriji. Ker je Duren poklicni slikar in je namen razstave predsem spodbujati ljubezen do umetnosti med lastnimi uslužbenci, Duren s tem ne izgublja na ugledu. Priporoča ga dovolj veliki oltar reškega pristanišča.

Enako pohvalne omenbe so bili deležni še F. Girolimini za abstraktno dekoracijo, Sherwood za naravno nadoteno, a preveč zeleno maslanki gozd in pa Poggiolini za plastiko iz sadre »Senca v gozdu«.

Popolnoma drugačno je preprosto slikanje narave brez razumskih oledap Marje Delebove in ono stilizirano podajanje sveta Lucile Cordie, ki razstavlja v galeriji Lanza. Delebove, bi dejali, ni napredovala od zadnje razstave. Postala je manj barvita. Kaže pa tu v nekaterih manjših oljih gozdni poti ljubko romantiko, kot jo je zmocna le samotna človeka sredi svojih spominov. Zato so tudi ulice njenih slik obrobni ulice mesta in vasi.

V novo smer se razvija Lucilla Cordi. V njenih oljih ne najdemo več onega vročega slikarskega zaleta kot pred leti. Je pač dozorela v umirjeno mlado ženo, ki išče več lepote v svoji ožji okolici. Postala pa je vse preveč umirjena, zato ji barva ne utripuje več tako živo v pestrih slikah cvetlic, svetločutih se od vlage rib, in ostalih preprosti stvari in reči, kot jih najdemo v potovno najboljsem olju s skupino zidarskega orodja.

Sedma umetniška razstava uslužbencev ACEGAT in njih bližnjih sodelavcev v Ulici Roma 15 ni tako prestra in obilna kot prejšnje. Razstavlja je 24 s 45 deli. Kiparsko nagrado je zasluženo prejel še

Dr. S. B.

Vodji nacistične mladine šepa vid

BONN, 7. — Dva bivša zahodnonemška pravosodna ministra, in sicer liberalca Thomas Dehler in Ewald Bucher, sta pisмено zaprosila veleposlanika ZDA, Francije, Velike Britanije in ZSSR v Zah. Nemčiji, naj podprejo prošnjo odvetnika Klausua von Schirach, sina bivšega voditelja nacistične mladine Baldurja von Schiracha, ki v njej prosi, naj bi njegovemu očetu, ki ni bil dovoljen, da se podvrže sodni operaciji pri dr. Meyerju, naj vodi načrte na mladine Baldur von Schirach je že od konca vojne zavrnil v zavestniških zaporih v Spandau, ker ga je zavezniško sodišče obsodilo na 20 let jeze. Njegov vid pa se je močno poslabšal in neprav ga je že operiral nekaj strokovnjakov in nazval. Edini, ki bi mu mogel v tem primeru pomagati, je baje zdravnik Meyer, toda voljni zločince iz zaporov v Spandau ne smejo zdraviti nemški zdravniki.

LEPO JE BIL V ZAPORU

VOGHERA, 7. — V zaporih v Castegiu so doživeli zares navskladni primeri: Agostino Savio, ki je star 65 let, je bil obsojen na 21 dni zapore zaradi hitopastva cigaret. Ko je svojo kazen prejel, je izrazil željo, naj ga pustijo ostati v zaporu, kajti tu da se odlično počuti, ker je odnos do kuznežev odličen in še posebej, ker ima v zaporu obilno hrano. Ko pa je vendarle moral iz zapore, je stopil k sodniku, naj bi prečel svoj sklep o odpustitvi iz zapore. Toda sodnik je bil nesmiseln in moč je moral domov. Zato pa si je moč izmislil druge rešitve: enostavno ne bo plačal nekaj glob, ki so mu jih naložili, in to bodo nato spremlili v zaporno kazen,

SOBOTA, 8. MAJA 1965

Radio Trst A

7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.30 Slovenski glas; 11.45 Solisti; 12.15 Kulturni odmevi; 12.40 Za vsakega nekaj; 13.30 Glasba po želji; 14.45 Motivi na vibraton; 15.00 Volana; 15.30 V. Mirsk; Simfonična suita; 16.05 Pesni in plesi; 16.30 Kavarnski koncert; 17.00 Zbor Antonia Illersberga; 17.20 Vatikanski koncert; 17.30 Pisani balončki; 17.55 Glasbeni kaledoskop; 18.15 Umetnost; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Samospeli jug. avtorjevi; 19.15 Družinski obzornik; 19.30 Tržaki motivi; 20.00 Sportna tribuna; 20.45 Zbor Jacobus Gallusa; 21.00 Za smeh in dobro voljo; 21.3

Devet mladeničev obdolženih tatvin in drugih prekrškov

DRŽAVNI PRAVNİK je bio u svo-
jemu govoru zelo oster ter je govo-
ril o zločinaskem početju obtožena.
Svoj govor je zaključil z zahtevu,
da se ga ob sodbi na 3 leta zapora
ter izgubi pravic.

ŠPORTŠPORTŠPORTŠPORTŠPORTŠPORTŠPORT

ODBOJKA

Ženska in moška B liga

Dekleta Bora JUTRI proti AGI

Zadnja tekma borovcev v Ravenni

Danes se bo prva šestorka Bora podala na svojo zadnjo tekmo v letošnjem prvenstvu moške B lige. Plavalci bodo namreč nastopili v Ravenni proti tamkajšnjim gasilcem. Tudi tokrat bodo morali slovenski odbojkarji nastopiti v okrnjeni ekipi. Manjka bo tokrat Orel, katerega pa bo nadomestil Mijot. Najbolj pogrešana pa bo odsotnost Jurkica, ki že prejšnjo nedeljo ni mogel nastopiti.

Bor gre po osvojenem četrtem mestu v lestvici z lahkim srcem na pot. Tudi če bi borova ekipa v Ravenni doživela katastrofni rezultat bi obdržala sedanjí položaj.

Gasilci trenutno vodijo v splošni lestvici in so v teku prvenstva izgubili le dve tekmi. Zato mislimo, da bo moral tudi Bor oditi iz Ravenne s porazom.

Povsem lažji nastop pa imajo Borova dekleta, ki bodo v okviru ženske B lige na domačem igrišču gostila zadnje v lestvici. To je gorški AGI, ki ni dosedaj osvojil niti ene tekme in je najslabše ekipa prvenstva. Borovke bodo sigurno nadaljevale s svojim zmagovitim pohodom in bodo še bolj utrdile prvo mesto na lestvici, ki je trenutno naslednja:

BOR	5	5	0	15	0	10
Studentesca	6	3	3	10	13	6
Sadile	4	2	2	6	8	4
Porzlo	5	2	3	8	9	4
AGI	4	0	4	3	12	0

Tekma BOR — AGI bo na stadionu »Prvi maj« ob 10.30.

JADRANJE

Tretji dan regate za pokal Nordio

Tudi včeraj (že tretja) zmagala Rolandija in Marina (Neapelj)

Tretji dan mednarodne regate jadrnic razreda Star za pokal Tito Nordio in tretja zmagala neapeljske posadke »Caprice III« Rolandija in Marina. Tokrat je drugo mesto pripadlo jadrnici Raju IV, medtem ko sta člana splitskega Mornarja Marušić in Ozretić pripeljala Podgorko peto do cilja. Tik za jugoslovanskima jadrncema pa sta se uvrstila Nemca Wagner in Kopperschmidt, katerima se je takoj posrežilo ohraniti drugo mesto v splošni lestvici. Prva sta Rolandija in Marina, na tretjem mestu pa Marušić in Ozretić.

Vrstni red na cilju včerajšnje regate je naslednji:

1. »Caprice III« Rolandi - Marino (Italija)
2. »Raju IV« Splieth - Pieschel (Nemčija)
3. »Gogolgori« Schmid - Schmid (Nemčija)
4. »Sirio« Croce - Panico (Italija)
5. »Podgorica« Marušić - Ozretić (Jugoslavija)
6. »Subnboana« Wagner - Kopperschmidt (Nemčija)
7. »Spica« Bulgini - Matricardi (Italija)
8. »Blasi« Prechter - Seitz (Nemčija)
9. »Gamine IV« Daser - Toffaloni (Švica)
10. »Lucky Liz II« Riess - Hoenige (Nemčija)
11. »Gloia IV« Viacava - Peterlin (Italija)

TOTIP

1. — prvi	1 X 1
2. — drugi	X 2 2
3. — prvi	1 1
4. — drugi	X 2
5. — prvi	1 1
6. — drugi	X 2
7. — prvi	1 1
8. — drugi	X 2
9. — prvi	1 1
10. — drugi	X 2
11. — prvi	1 1
12. — drugi	X 2

Totocaleio

Bologna—Milan	X 2
Catania—Torino	1 2 X
Foggia—Cagliari	X 1
Genoa—Varese	1
Juventus—Roma	1
Vicenza—Atalanta	1
Lazio—Sampdoria	1
Messina—Mantova	1
Bari—Lecce	X 2
Verona—Palermo	1
Cremone—Savona	1 X
Perugia—Ternana	1
Pescara—Chieti	X 1 2

ZA POKAL MENON

Jutri v Nabrežini
tekma juniorjev
Primorje - Cremona

Jutri v nedeljo bo v Nabrežini nogometna tekma za pokal »Menon« med juniorskima enajstoričma Primorja in Cremonae. Srečanje se bo začelo ob 10.30.

Po nedeljskem pozitivnem rezultatu v tekmi z Roanese, lahko pričakujemo, da bodo mladi proseški nogometaši tudi tokrat odlično igrali in zaključili dvoboj, pa čeprav je Cremonae leader lestvice, s pozitivnim izidom.

DANES V BOLJUNCU

Tradicionalni žogobrc
SAK Jadrin

»suhi proti debelim«
Stare bajte, ekcelence, fizioli in matrike organizirajo danes v soboto 8. t.m.

Tradicionalno tekmo v žogobrcu »Suhi proti debelim« Prej ob 15. uri na občinskem igrišču v Boljuncu, nato pa po raznih gostilnah vse do zore. Vabljeni vsi prijatelji!

SAK Jadrin

ROKS

PO UKAZU SODIŠČA

Razveljavljen dvoboj C. Clay - S. Liston

Govori se, da srečanje ne bo v Bostonu pač pa drugje

BOSTON, 7. — Danes so javili, da je sodišče na zahtevo tožila kmetice razveljavilo dvoboj za svetovni naslov Clay - Liston, ki bi moral biti 23. t. m. v Bostonu. Dvoboj bi moral po zakonu organizirati v Massachusettsu registrirana družba, vendar prireditelji se ne morejo niti dogovoriti. Nekateri so menili, da bo dvoboj vseeno v Bostonu, drugi pa so prepričani, da bo do tega prišlo v nekem mestu Maine.

Gubernur Maine John H. Reed je izjavil, da bo dvoboj Clay - Liston 23. t. m. v areni mladinskega športa centra v Lewistonu.

KOLESTARSTVO

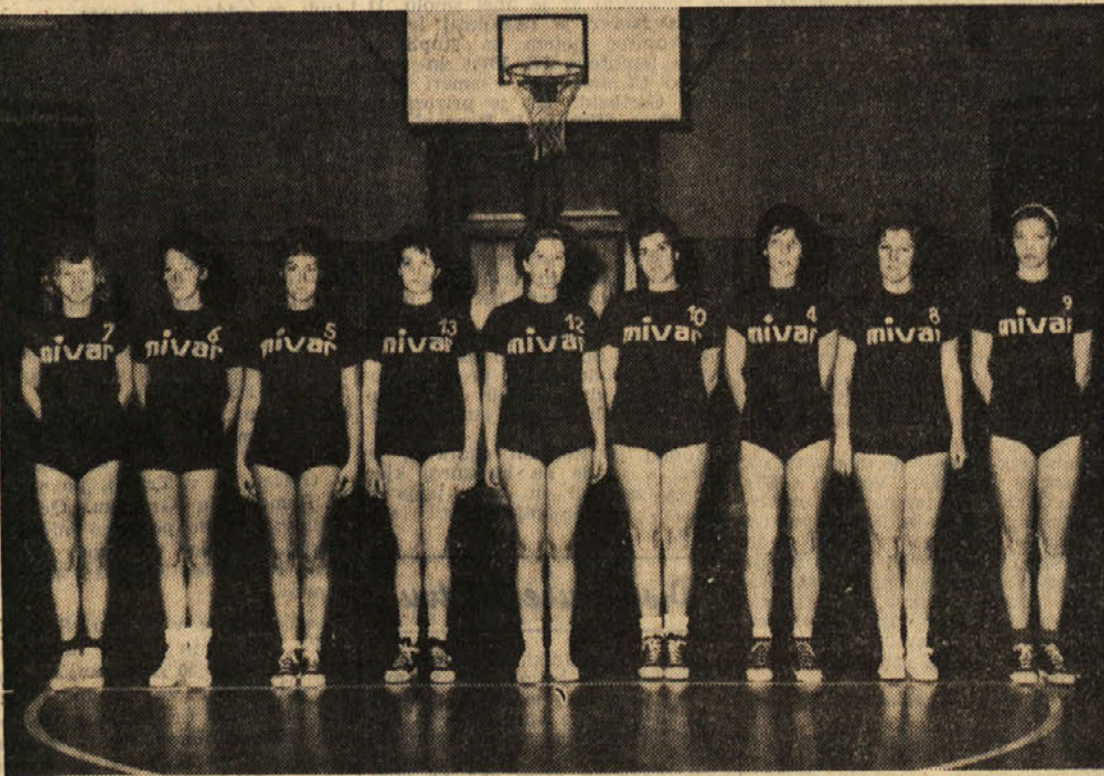
SALOU, 7. — Belgijec Van Looy je zmagal v deveti etapi dirke po Španiji. Vodstvo v splošni lestvici je predvzel Nemec Wolfshohl.

NOGOMET

MILAN, 7. — Jutrišnje prvenstvo na tekmo A lige Fiorentina - Inter bo sodil Angonese.

MILAN, 7. — Disciplinska komisija nogometne zveze je kaznovala igralca Bologne Nielsen s 300.000 lirami globe, ker je v nekem dnevniku Klobenavna kritiziral sodnika Francescua.

BELFAST, 7. — V kvalifikaciji tekmi za svetovno nogometno prvenstvo je Severna Irska premagala Albanijo 4:1 (2:0).

KOŠARKA

Ob uspehu petorke MIVAR

Po štirih letih truda: od nič do ženske A lige

Skrb za ohranitev juniorskega naslova

Kakor smo že poročali v naši torkovi številki bo imel Trst, kljub izpadu Ginnastice Triestine, še dalje svojo zastopstvo v ženski A ligi. Mesto nekdanjih italijanskih prvakinih bo namreč zasedel MIVAR, ki je pod vodstvom prof. Marije v nekaj letih z velikim elanom prebrodil začetne težave, osvojil osnove tega športa ter izpilil osebno in ekipno tehniko do take stopnje, da si je v letošnji sezoni, po zmagi v svoji skupini B lige, priboril z drugim mestom na finalnem tekmovalju v Firencah tudi pravočino do nastopa v najvišji kategoriji.

Pa pustimo naj nam opiše končno zmagovalce ter razvojno pot svoje ekipe sam trener in vodja prof. Mario Mari.

— Težko je opisati kaj smo začutili v trenutku, ko je Kastnerjev, kljub na tej tekmi utrpjenim telesnim poškodbam, v poslednjih sekundah igre dosegel koš, ki nam je dal zmago in obenem pravico do nastopa v A ligi. Vendar to veliko veselje ni zbrizgalo v nobeni igralci misli na druge nastope, ki čakajo našo mladinsko ekipo že danes in jutri v Benetkah.

— Velik uspeh, ki ste ga dosegli ni bil edini cilj v vaši letošnji dejavnosti?

— Tako je. Mi smo letos prvič sodelovali v B ligi. Nismo imeli nikakršnih upov do takega uspeha in nismo niti računali nanj. Našo dejavnost smo osredotočili predvsem na državno mladinsko tekmovalstvo. Lani smo namreč osvojili italijanski mladinski naslov in smo si letos postavili kot nalogo ponovitev tega podviga.

— To smo opazili že med prvenstvom, ko ste npr. proti petorci Del Moro postavili na igrišče oslabiljeno ekipo in zato prepuščali obe točki nasprotnikom.

— Tedaj smo namreč uporabili vse najboljše elemente v mladinski sestavi, ker je tam šlo za težavnejši nastop.

— Kako pa za finale?

— Seveda smo v finalnem delu B lige nastopili z najmočnejšo ekipo, v kateri so bila tudi dekleta, ki so preči igrala v prvi petorici.

— Kako pa so se te atletične izkazale v tem zahtevnem srečanju?

— Kar so storile in zmogle presegla vsako moje najbolj optimistično pričakovanje.

— Mi nismo imeli visokih ciljev. Zbrati pa smo okoli sebe vsa dekleta, ki so želele igrati košarko. Potrdili smo se z vsako, tudi s slabimi in tako nam je uspelo zbrati in predvsem ohraniti veliko deklet. Drugi so se omejevali le na prvo petorko in so zametali ostale. To se jim sedaj maščuje.

— Kdaj pa ste osnovali klub?

— Klub MIVAR obstoja le dve leti od 1. julija 1963. Dekleta pa, ki so začele svoje trenenje dve leti prej, so do tiste dobe igrali pod imenom Enal Club.

— Dovolj so bila vam 4 leta, da ste začeli iz nič in privedli svoje igralke v najvišjo ligo?

— Tako je.

— Programi za bližnjo bodočnost?

— Kot sem rekel prvo mesto zavezana skrb za mladinske tekme nastope. Tam bodo naše igralke pokazale v borbi s Portoricom iz Vicenze in Caffè Del Moro iz Tridenta, če bodo tudi letos uspeli na juniorskem tekmovalju. Če prebrodijo te težave, imajo odprto pot do finala, kjer se bodo pomerile z zmagovalkami ostalih treh skupin. Tu bo tudi padla končna odločitev.

IVAN PATRIZIO

TENIS

RIM, 7. — Avstralski teniški igralec Martin Mulligan bo zastopal za italijansko državljanstvo. Mulligan, ki živi v Padovi, bo lahko nastopal v moštvi za Davisov pokal, vendar bo lahko prvič igral šele prihodnje leto.

PLAVANJE

ŽENSKES LANI V BAZENIH

V Evropi premoč Nizozemske največ lovorik pa za SZ

Tudi v drugih državah nekaj odličnih tekmovalk

V našem prejšnjem sestavku smo govorili le o ameriških plavalnicah in o Avstralki Fraser, danes pa bomo spoznali predstavnice Evrope, ki od daleč zasledujejo ZDA. Presenetljivo so v Evropi prve in tudi s lepim nasokom nizozemske plavalke. V Tokiu so osvojile dve drugi mesti in eno tretje, v finale pa so se uvrstile še v drugih treh panogah. Najboljša posameznica v ekipi je bila v Tokiu Ada Kok, specialistka v delfinu, ki je v finalu startala še kot svetovna rekorderka, na cilj pa prispela malo razočarana na drugem mestu in že brez svetovnega naslova. Vselej je nedvomno tudi Erica Trepatra, sprinterka, ki se ponosa s časom 1'18", ki ji je veljal v Tokiu četrto mesto. Krog odličnih nizozemskih plavalok dopolnjuje Klente Bimolt, ki je sicer v prsem slogu malo razočarala (7. mesto) je pa bolj plavala v štafeti in pripomogla k drugemu mestu.

Ena sama evropska plavalica se ponosa z zlato kolajno. Zmagovalka v Tokiu je bila Galina Prozumenshikova, ki je 200 m prsno preplavala v 2'46", je pa nekaj pred igranji dosegla tudi 2'45", ki predstavlja svetovni rekord. Zanimivo je, da bi Prozumenshikova s svojim rezultati lahko plavala v moškem finalu na tej progi na olimpijadi v Rimu in ne bi niti zasedla zadnjega mesta! Le malo zastopaj za zmagovalko Svetlana Babanina, tretja v Tokiu, sicer pa svetovna rekorderka na krajši progi.

Med boljše v Evropi spadajo tudi švedinje in njihova moč je v 17-letni Hagberg, ki je z 1'95 na 100 m prostega evropskega rekorderka. Od te plavalke so v Tokiu precej upali, saj je zmagala na predolmjskem tekmovalju 1. 1963. Švedinje pa na sam olimpijadi ni bila kos nalogi in z 7. mestom s časom 1'25 je bilo zanjo brez dvoma neuspeh.

Kaj pa Nemce? Združena ekipa bi morala v Tokiu vsakekor dosegati nekaj več kot deljansko je. Najboljša Nemka je bila v olimpijskem bazenu Hollett. V predtekmovalju je plavala na 400 m mešano in dosegla drugo najboljši čas za Američanko De Varono, v finalu pa je bila kljub nekaj boljsem času (5'25") komaj četrta. Nemška ekipa je v finalnih tekmovaljih nastopila še v delfinu, prsem slogu in v obeh štafetah, uspehi pa so bili 3. mesta, eno sedmo in eno osmo, kar je gotovo precej manj kot so Nemci pričakovali.

BRUNO KRIZMAN

DR. DUŠAN KERMAVNER

TRST IN ZAČETKI SLOVENSKE SOCIALNE DEMOKRACIJE

Odlomki iz knjige »Začetki slovenske socialne demokracije v desetletju 1884-1894« 35.

Ni točno da so v Trstu večinoma (pač v tem smislu, da niso v tako veliki večini!) italijanski delavci. Ščasoma se bo tam gibanje uveljavilo tudi med slovenskim delavstvom.

Tri leta pozneje, konec marca 1894, je Zadnik spet kot tržaški delegat v poročilu za četrti kongres podal zgodovinski pregled socialnodemokratskega gibanja v Trstu od ustanovitve »Delavske zveze« in v njem takole omenil svoj list: »Slovenski »Delavski list« je izhajal nekaj časa v Trstu, a so ga uničile zaplembe in druge šikanje.« Prav od tod je začel podatek o tem listu pri Kreku v krivi časovni okvir. A iz poročila za četrti kongres izvem še nekaj: »Urednika so druga Zadnika so obsodili na štiri tedne zapora, ker je očital državnemu pravdniku nezno postopanje.« V protokolu tržaške policijske direkcije je ob vpisu prijave uredništva »Delavskega lista«, da list preneha izhajati za nedolgo čas, zabeleženo, da »so urednika Zadnika zaradi tega, ker je v svoji vlogi razžalil oblastvo, naznanili državnemu pravdniku.« Tiste štiri tedne, na katere so ga zaradi te »razžalitve«

obsodili, pa je Zadnik odsedel šele po dveh letih, junija 1893. Ko smo tako o »Delavskem listu« (vključno podaljšek »Delavski list Zorov«) podali vse orientacijske podatke, ki smo jih mogli najti in ki bodo ohranili svojo zgodovinsko vrednost do morebitne najdbe vsaj nekaterih njegovih števil, prehajamo najprej k tistim njegovim odmevom v meščanskem časnistvu, ki jih še nismo obravnavali, nato pa bomo še razčlenili pomembnejše dogajanje v našem delavskem gibanju v tistem polletju 1890-1891.

DELAJSKO GIBANJE IN NJEGOVI ODMEVI OD JESEN 1890 DO PRVOMAJSKE MANIFESTACIJE LETA 1891

V Trstu se je začela nova kampanja za volilno pravico delavcev že z delavskim shodom dne 28. decembra 1890 v hotelu »Evropa«. Kratko oznanilo za ta shod je prinesla tudi »Edinost« z dnevnim redom: »1. Volilno in glasovalno pravo in 2. Vprašanje o življenju v občini.« Iz arhivskih spisov povzamemo le, da je shod prijavil Biaggio (Blasius) Kattnig, da se ga je udeležilo 50 ljudi, ki so za predsednika izvolili Wögererja, in da je v debato posegel tudi Zadnik. Šlo je vsekakor za neitalijanske, bodisi nemški ali nemško-slovenski shod. Poldrugi mesec za njim, že v novem položaju po razpisu volitev v državni zbor, je prinesla »Edinost« naslednje vabilo: »Confederazione operaia«, slovenski oddelek ima v nedeljo dne 15. februarja redno mesečno sejo v društvenih prostorih. Dnevni red: 1. Splošna volilna pravica in sedanje državnozbornske volitve; 2. Društvene stvari. Pristop imajo tudi po udihi upeljani gostje. Začetek ob 5 uri popoldne. Udje so naprošeni, da se mnogobrojno udeležijo. Odbor.« »Slovenski Narod« je tej napovedi spremenil čas, v preteklega, ne da bi bil kaj poročal o poteku seje. Lahko pa si mislimo, da se na njej pogovarjali zlasti tudi o novem, skupnem shodu socialnih demokratov vseh treh narodnosti.

ki so ga za 22. februar prijavili Učekar, Lax, Zadnik in Wögerer. Na dnevnem redu naj bi bil razgovor o državnozbornskih volitvah; iz silno shoda policijskega poročila povzamemo podatek, da se je shoda udeležilo okrog 150 ljudi, in pa komisarjevo sodbo, da je prav iste govore slišal že 28. decembra 1890 na nemškem ali nemško-slovenskem shodu. O shodu 22. februarja 1891 je sporočil tržaški dopisnik »Arbeiterzeitung« (H-1, t.j. Ludwig Heilriegel), da je bila na dnevnem redu »splošna, enaka in neposredna volilna pravica«, da sta govorila Učekar in Mengozzi ter da so sprejeli resolucijo: »Shod izjavlja, da se strinja s programom socialnodemokratske stranke, in protestira proti sedanjemu volilnemu sistemu, ki nasprotuje načelom svobode in napredka, ter poziva »Delavsko zvezo« v Trstu, da že začeto agitacijo za splošno, enako in neposredno volilno pravico neumorno nadaljuje.« »La Confederazione operaia« je prinesla v svoji zaplenjeni poslednji številki obširen povzetek Učekarjevega govora. Dejal je, da zakonito konstituirana delavska stranka, ki se odkrito in brez pridržkov imenuje socialnodemokratska (italijanska formula je bila obrnjena: democratico-socialista), stopa v boj za splošno volilno pravico, ki bo edina omogočila delavcem, da bodo poslali v parlament svoje poslance. Delavski gibanje tistega časa je označil takole: »Zavedajoč se zakonitosti svojih težej, se delavci vse Evrope združujejo v ogromno zvezo in, spoštujoc zakone in državno ureditev, začnejo družbeno gibanje izredne važnosti, ki bo dajalo pečat koncu tega stoletja.« Pozival je tržaške delavce, naj se združijo in agitacijo in propagando na temelju programa dunajskega osrednjega volilnega odbora, in razglašal je njegova osnovna gesla. Priporočil je tržaškim delavcem, »naj se ne dajo zavajati drugim strankam, ki imajo druge cilje; naj bodo le ti, ki tako pravičnim, vendar ne ustrezajo koristim delavskega razreda.«

Istega dne — 22. februarja — je bil v Trstu, in sicer prav tako v hotelu »Evropa«, volilni shod slovenskih narodnjakov;

na njem je med drugimi nastopil Zadnik in ukresal iskro, ki se je nato brž razgorela v hujsko prasko med slovenskimi socialnimi demokrati in narodnjaki.

Preden pa preidemo k narodnjaškemu shodu in k zgodbli, ki se je na njem začela, moramo nekoliko bolj prikazati splošno socialnodemokratsko politiko ob državnozbornih volitvah spomladi 1891. Dunajsko vodstvo je ob razpustu poslanske zbornice in razpisu volitev v državni zbor 23. januarja 1891 sklenilo, da bo poseglo v volilno gibanje celo s kandidaturami, kjer bi jih bilo mogoče postaviti, zlasti pa z »volilno« agitacijo z zborovanji in z letaki. Na Dunaju so sestavili »časni socialnodemokratski volilni odbor«, ki je s podpis 23 dunajskih in po enega brnskega in praškega socialnega demokrata izdal 28. januarja »volilni« otkile. Obratval se je tako na tisto peščico socialnih demokratov, ki so kot lastniki hiše ali parcel ali pa kot mali obrtniki plačevali neposredne davke in imeli zato volilno pravico, pa tudi na »nešteto vojsko izključenih, na veliko množico delovnega ljudstva, na nevolilce brez posesti in brez pravic, in jih je pozival, da »advignejo glas, uveljavijo svoje zahteve, razglasijo svojo voljo v bližnjem volilnem gibanju, ki bo v vsaj državi zbudilo politično zanimanje. Povsod naj bi socialni demokrati ustanavljali volilne odbore, sklicevali volilne shode in na njih razlagali socialnodemokratski program, na volilnih shodih drugih strank pa naj bi javno povpraševali, nasprotnike kandidato o njihovem stališču do delavskih zahtev. Izdajali »volilne letake v velikih nakladah in v vseh jezikih«, jih na vse načine razširjali in zbirali za »volilni skladi« kot del agitacijskega sklada«. Na Dunaju in v vrsti severnoevropskih volilnih okrajev je stranka postavila svoje »eštvene« kandidature.

*) Tako so imenovali manjšinske kandidature, ki niso kandidirali z računom, da bodo izvoljeni, marveč so praktično zgolj šteli glasove pristavev svoje stranke.

(Se nadaljuje)